

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep.
0030 OSLO

Saksbehandler: Kristine Bielke Djupvik
Direkte telefon:
Dato: 09.09.2025
Saksnummer: 25/1472 - 2
Arkivkode: 008
Deres referanse:

Høringsuttalelse - Rapport fra ekspertgruppen om tiltak for barn som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet

Borgarting lagmannsrett viser til høringsbrev fra Justis- og beredskapsdepartementet 14. mai 2025, med høringsfrist 15. september 2025.

Innledning

Borgarting lagmannsrett har deltatt aktivt i etableringen av et hurtigspor for ungdom under 18 år (U18-saker). Lagmannsretten har primært valgt å kommentere ekspertgruppens forslag der dette hurtigsporet har gitt erfaringer som kan være nyttige, og der forslagene mer direkte berører lagmannsretten.

Hurtigsporet i U18-saker skal sikre rask, helhetlig, ungdomsvennlig og rettssikker oppfølging av ungdom som har begått straffbare handlinger. Lagmannsretten støtter etablering av lokale hurtigspor i hele landet, jf. rapporten punkt 9.9.

Ekspertgruppens forslag om endring i fengslingsfristen i varetektsaker for U18

Ekspertgruppen har foreslått at departementet bør vurdere å innføre en hjemmel for at domstolen i unntakstilfeller kan sette fengslingsfristen i kjennelser om varetekt av barn under 18 år til fire uker.

Borgarting lagmannsrett er enig med ekspertgruppen i at utgangspunktet om en frist på to uker bør ligge fast, men at det bør innføres en adgang til unntak etter mønster fra straffeprosessloven § 185 første ledd fjerde punktum. Det vises til begrunnelsen i rapporten punkt 10.3.5. Lagmannsretten er videre enig med ekspertgruppen i at fristen uansett ikke kan overstige fire uker.

Ekspertgruppens forslag om fengselsplasser for barn

Borgarting lagmannsrett ser en utfordring i at det er begrenset antall tilpassede fengselsplasser for barn. Det avses fengslingskjennelser hvor barn settes i varetekt sammen med voksne, og man kan komme i situasjoner hvor barn blir løslatt på grunn av mangel på tilpassede varetektsplasser. Det er positivt at det skal bygges flere tilpassede varetektsplasser, og lagmannsretten støtter ekspertgruppens forslag knyttet til kvalitet og innhold ved de plassene som skal opprettes, jf. punkt 10.3. Lokalisering av nye fengselsplasser bør også hensynta barnets rett til familieliv og nærhet til hjemsted, slik at familien enkelt kan besøke barnet.

Lovendringer for forbedring av hurtigsporet i U18-saker mv.

Borgarting lagmannsrett ser at det kan være behov for noen særlige tilpassede regler i behandlingen av straffesaker mot ungdom.

Ekspertutvalget har ikke foreslått å etablere en egen straffeprosesslov for U18-saker. Borgarting lagmannsrett er enig i dette. I all hovedsak vil det være de samme bestemmelsene som vil måtte gjelde i disse sakene, som i andre straffesaker. Lovteknisk bør derfor særbestemmelser for U18-saker gis som unntak eller spesialregler i gjeldende straffeprosesslov.

Mindretallets forslag om at politi som deltar i forebyggende arbeid, ikke kan dele opplysninger videre til etterforskning

Ekspertgruppens mindretall har i rapporten kommet med følgende anbefaling:

Å sørge for at politi som deltar i forebyggende arbeid, ikke kan dele opplysninger videre til etterforskning, som del av fvl. § 13. Dette innebærer også at politiets datasystem endres og sikres mot videredeling. Eventuell muntlig meddelelse fra politiet til påtale, må da også straffebelegges, for at det skal bli realitet i et slikt delingsforbud, om politiet skal kunne gis informasjon fra velferdssystemet om barnets kriminelle aktivitet.

For domstolene er det avgjørende med et godt informasjonsgrunnlag om ungdommen før straffen skal fastsettes. Dersom forebyggende enhet i politiet ikke skal kunne dele informasjon om ungdommen, vil det kunne føre til at straffereaksjonen ikke er tilpasset ungdommens situasjon. Borgarting lagmannsrett støtter på denne bakgrunn ikke mindretallets forslag.

Endringer i barnevernsloven – flere tiltak som skal behandles i barneverns- og helsenemnda – økonomiske og administrative konsekvenser

Det er en svakhet ved ekspertgruppens rapport at kostnader knyttet til domstolsbehandling ikke er vurdert og medtatt i kapittel 12, jf. også oppsummeringen i punkt 12.6.

Ekspertgruppen foreslår å styrke barnas rettssikkerhet og medbestemmelsesrett ved blant annet å utvide hvilke vedtak som skal avgjøres av barneverns- og helsenemnda, jf. punkt 11.4.3.5. Det er også foreslått å innføre periodisk kontroll hver fjerde måned for vedtak om opphold på institusjon uten samtykke, jf. barnevernsloven § 6-2, samt inngrep i barnets rett til bevegelsesfrihet, besøk og kommunikasjon, jf. § 10-9 første ledd, se utredningen punkt 11.5.

Det følger av barnevernsloven § 14-25 at de private partene, herunder barn fra 15 år og yngre barn som er innvilget partsrettigheter, og kommunen kan bringe nemndas vedtak inn for tingretten for rettslig prøving. Ekspertgruppen har foreslått at i saker som gjelder institusjonens adgang til bruk av § 10-9, skal barnet alltid være part, se punkt 11.4.3.5 og forslag til endring i § 12-3 i kapittel 11.7.

Ekspertgruppen har lagt til grunn at forslagene om utvidelse av sakstyper og saksmengde som skal behandles i barneverns- og helsenemnda, vil medføre økt arbeidsbyrde for nemnda. Bare knyttet til de periodiske kontrollene, er det anslått økte kostnader for nemnda med 29,9 millioner kroner årlig. For individuell vurdering av adgang til inngrep etter barnevernsloven § 10-9 som skal besluttet av nemnda, er kostnadene anslått til 47,5 millioner kroner årlig. Ekspertgruppen har også gitt anslag på økte kostnader for etterforskning i politiet, økt tilfang av saker i konfliktrådet mv.

Med mindre det vedtas begrensninger i adgangen til domstolsprøving, antar lagmannsretten at forslagene også vil medføre økt sakstilfang i tingretten og lagmannsretten.

Så fremt det ikke gis særregler for domstolsbehandlingen av slike saker, antar lagmannsretten at de må følge de skjerpede kravene i tvisteloven kapittel 36, herunder kravet til rettens sammensetning, jf. §§ 36-4 og 36-10 (4), og at retten skal prøve alle sider av saken, jf. § 36-5 (3). Gjennomføring av hoved- og ankeforhandling vil dermed være mer ressurskrevende enn saker som følger ordinære prosessregler. Det vises også til at sakene skal prioriteres og behandles så hurtig som hensynet til forsvarlig saksbehandling gjør mulig, jf. § 36-5 (1) og (2).

Kostnader knyttet til domstolsbehandling må derfor utredes nærmere før eventuelle lovendringer som foreslått, gjennomføres.

Med hilsen

Marianne Vollan
førstelagmann

Ida Skirstad Pollen
lagmann

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

